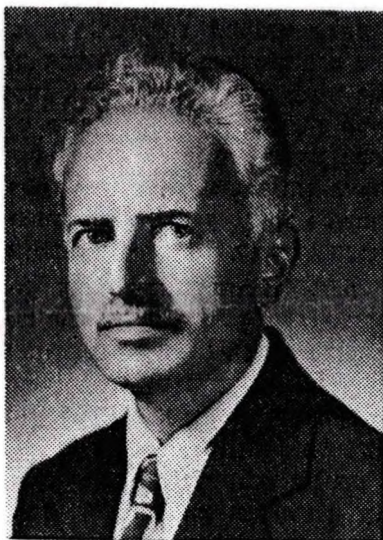

במסילה העולה לשלימות

הגות-חבר לחג-יוכלו של יצחק זילברשלג

מאת ת. סקלר

את משמעותן של תרבויות העולם. אמנם, יהדותו ואהבת עמו היו ראשית ענייניו. אלא שמקור מחצבתו ותרבות עמו לא כירסמו במצפנו כ"מקרה אסון" או כתל של בע" יות שאין להן פתרון. הללו היו עובדות שאין לזלזל בהן ואחריות שאין להתפטר ממנה — כעורו לבשרו ממש. ורק הודות ליחס טבעי ושיווי-משקל מעין זה, אפשר היה לו להפנות את מבטו למתרחש "מחוץ למחנה" ובייחוד לתרבויות של העולם העתיק, עולם יוון ורומא, שתיהן מתחרות די-נועזות של המורשה שלו. מורשת היהדות. תורה משלנו ומשלם, השתכללות בידיעות של עז" לם ומלואה, על רוממותו ועל שיפלותו, יצירה ומפעל ספרותי מתמידים ומקיפים — כל אלה העסיקו את יצחק זילברשלג במשך ימי חייו. רעבתן היה ללמוד ולהשכיל כדי לפענח במשעולי העבר מה שהולך ומתרחש לנו בה" הוה. הוא שלידתו חלה בראשית המאה שבה אני חייה בז בתקופה שנתעורר עמנו מרפינו ומקפאנו והתחיל צועד לקראת תחייה גופנית ורוחנית כאחת. בא משוררנו ובנסח חייו ובמפעלו גרס תיקון רבי-ערך ומתמיה, תיקון לאמרה

ישנה-נושנה: "כל ישראל" השמיע דברו. יש להם חלק בעולם הזה."

לפני חודשים מספר נדהמתי לא מעט כאשר הגיע מכתב מאת יצחק זילברשלג, ששהה אז בירושלים, ואגב שטף הדברים, הכליל את עצמו ב"סוד" של זקנים. נדהמתי. הכי אפשר שחברי זה — רענן בגוף ובנפש, שופע מרץ ותשוקת יצירה, שקוע בעבודה ספרותית, רבת-אנ" פין ורבת-גוון — הכי אפשר שכבר הגיע לגיל של זקנה? ברם, אחרי שעה קלה עלה על לבי סדר זמנים שהב" ריח את ה"מדהמה". בזכרתי שכבר עבר דור וגודש למן היום שבו זכיתי להתוודע אליו. יצחק זילברשלג בא אז לשוחח עמי בעניין ספרותי והרושם הראשון שנבע מבי- קור זה גרם לי יותר מקורטוב של התפלאות. בעל צורה היה וכמעט הדור בלבדו. דיבורו היה בנחת מבלי שמץ של גנדרנות, של הוקרת-עצמו או של חלקת לשון והת- רפסות — ליקויים שלא היו נדירים ברבים מן הסופרים שלמדתי להכיר בימים ההם. בקיצור, אורחי זה "איש מן הישוב" היה.

ובמשך אותו דור וגודש ועקב פגישות שהלכו והת- מידו, בא גילוי של אישיות נאצלה ורבת סגולות מאמי- רות. שיחה, עמדה ותשומת-לב העידו די-ברור על להי- טות לחדור לפני ולפנים של תופעות החיים ולספוג

למדינת ישראל עצמה, אלא לעתיד הקשר בין יהודי העולם ליהודי מדינת ישראל וככל שתגבר התנועה מהכא להתם, כן יגבר הסיכוי להתקרבות הדדית בין שני קיבוצי צים יהודיים גדולים אלה.

בכלל, נדמה לי שחסרה לנו הרגשת שליחות יהודית בארץ. אין דבר קל בארץ מגיוס אלפי בחורי ישיבה להפ- גנה נגד — נגד חילול שבת, נגד מעצר בחורי ישיבה, נגד גיוס בנות, נגד ונגד — אבל קשה, קשה מאוד למצוא אותם בחורי ישיבה — ולא רק אותם — כשמדובר בפער לה חיוניות של ממש. אתן דוגמה: יהודי כרה"מ הבאים אלינו כיום, רחוקים אמנם ברובם מקיום מצוות, אבל הם ממש צמאים לדבר ה'. אבל למרבה הצער, כמעט שאין מי שדואג לקליטתם הרוחנית-דתית. שוב חוזר אני לדברי הקודמים: לו היו קיימות בישראל קהילות בהנהגה מת- אימה, כי אז היה זה בוודאי מתפקידן ומיכולתן לאמץ משפחות מעולי רוסיה ולקרן לאורח חיים יהודי יותר. סופו וקיצורו של דבר: אם נגיע לכך שגם בישראל נקיים קהילות, כי אז נצליח להוציא את הדת מדלת אמות של בית-הכנסת ומתחום הפעילות הפוליטית וממילא תינתן לנו האפשרות להגביר את המאור שביהדות בדרכי

דישראל, הוא מוסד הקהילה. נדמה לי שבתנאים גורו בארץ, יכול מוסד זה לתרום רבות לקידום החיים הרוחניים ואף למלא את מקומן של המפלגות הדתיות, בהג- ת הצביון הדתי בארץ, בדרכי נועם ולא תוך כפייה וקוץ. התארגנות מסביב למרכז קהילתי-דתי, שתתבטא בקבוצה בנכניסה חטופה לבית-הכנסת לתפילה — דבר שאין צורך להזמין למשך לא-מעט אנשים המחפשים — ולפי שמוכן לנתח את הקיימים, נסיונות ראשונים בכיוון זה נעשו בשנים האחר- עידים על ריכוז לי הידוע לי מאירה ההצלחה פנים לעוסקים בולת — להתמקד, ובוודאי חינוך דתי, הוא תהליך ממושך ואין לו צורה להצלחתו. אולם דומני שאין אנו פטורים מן הליך זה, על אף כמה וכמה כיום, כשהאווירה לפעילות ישראל באמריקה — שלא על בסיס מפלגתי — נוחה הרבה מכפי שהיתה כהלכה. איני יכול לשער או עשרים שנה.

אסיף משהו בעניין מוסד בית-הכנסת עצמו. בשל מה לי שאני מוכן לנתח כאן, עובדה היא שבית-הכנסת לא כמילים ריקות, לא רק שאינו מקרב, אלא אף בעת מאתנו, כשל צורתו החיצונית ובשל התנהגות האנשים בו, באמריקה, יתכן באמריקה. יתכן שהשפעת הכנסיה הנוצרית ויומה ומקומה, אולם עובדה היא שמצוות "זה א-לי יוה צד יטו" ככל הקשור לבית-הכנסת מתקיימת לא כל-כך. ייתכן העושר והשופע השוררים כאן בבתי-כנסת רבים, וית העושר והשופע השוררים כאן בבתי-כנסת רבים, בהדרת הכבוד, הנגי והנקיון שגורמים לכך שבי- ת הוא כאן מוסד שבכוונו ולא לרחק, כלילה. כל זה באשר לצורה האירגונית. אבל דומני שיהדות ויהודי ובייחוד הציבור המסורתי-דתי שבקרבה, יכולים להרבה גם כמה שנוגע לתוכן ולרוח שישדרו בקהי- אלו, בשל סיבות שאיני רוצה לעמוד עליהן כאן, הם מאוד כיום הרבנים בישראל — גם מקרב הרבנים רים — היכולים לדבר אל העם בלשון המובנת לו. ולמר שדרשת הרב היא הדבר החשוב ביותר בקהילה מי שמקובל אצל רבים מיהודי אמריקה — אולם גם ללול בחשיבותה ובתיפקודים האחרים שממלא הרב כיום כמעט שאין להעלות על הדעת שרב בישראל לא אותן — בשל חוסר הכשרה מתאימה — ובטוחני תגר הקהילה בישראל עשוי לשמש אבן שואבת לרבנים שי רוח דתיים אחרים כאן ולהביאם לעליה לארץ.

תקוות שנכזבו

יש כאן צד נוסף: למרבה הצער לא מילאה מדינת ישראל את התקוות שתלו בה בכל הנוגע להיותה מרכז ב מדי מרכזי להגנה על חיינו. לא נשלה את עצמנו: הקיבוץ היהודי יתר על כן, הוא כיום יותר בעולם, זה שבארצות-הברית, אינו חי ואינו בנח כשהציונות היתה עם תרבותה של מדינת ישראל, ברובו המכריע ולנה, יוצאות לאור, נושאי הדגל החדשניים, תגיקה העברית בארץ. יתר על כן: ספק רב אם יצירה זו תגיעה לדרגת התמודדות עם התרבות האנגלו-סאכ- ששל ברכיה גדלים וחיים יהודי אמריקה. למעלה מ- ספק רב אם בכלל קיים סיכוי כלשהו שמדינת יש- במציאות הטכנולוגית של המאה העשרים, תגיע אי- למצב כזה, למעשה קיימת סכנה הפוכה, של השפעות

שמע על אהבתו של אלוף-פולין אחד אל בת יהודיה. א שוכנע אותה למען נכלי אהבתו, להמיר את דתה. גם וידויו השני, שבא, כנראה, בהשפעת אמו עליו: "הספק נע בדמי, נחש-הספק נע בשירי".

ועתה רוהה ובוהה המשורר על דיוקן עצמו. אחר יצא לפנינו את אבותיו ואמותיו מדורות קודמים, ששל-היוחסין מקשרם עד אבותיו — מנסה הוא למצוא עקבות עצמו. המשורר אומר: עיניו אינן שחורות דחתי אינם שחורים. "שערי בלונדי ועיני כחולה, לא אה יהודי מראי". כלומר אם מראהו אינו כמראה יהודי, מאין לו "סבל הירושה" של דורות? מדוע רגיש הוא מפגע ומשמש טווח לכל ריב, שמעולם לא רב. ומדוע לא אלפי שאיפות, שאליהן לא חתר. ומדוע — כל הגור משירתו ומלבו — אין הוא שואף להשיג. כך מחפש חדר את שורשיו אל עצמו ואל נפשו — את עצמו הוא להבין. והוא ממשיך: שירתו יצרה מין תהום לבין עצמו, כלומר בין ההרגשות העמוקים שבלבו עולמותיו האחרים — והם לא מועטים. ותהום זו היא גם בינו לבין עמו ("שירי תהם תהום בין לבבי, ביני לבין עמי" — שם) ובינו לבין בנות עמו.

גם הם כשמת צרותיהם "נשו לשון השיר". עיניו, אבל אמיתי ומציאותי ומכאן וידויו השני, אני שרתי לי את שירי תחת שחקי נכר נוגים. השת ווידויו של זילברשלג מעוררים את תשומת גילה המשורר לפנינו שלושה מקורות יסודיים שמשמשים גם מפתח להבנתו: השפעת החסי-י, יסוד הספק ("נחש-הספק") המטריד את מנוחתו ויצירתו — שהיא אדמת זרים ("תחת שחקי נכר

ה ונעיין ביסודות אלה, כפי שהם באים לידי בי-גלול שירתו.

ב

משורר הושפע מן החסידות, רן החסידות רן בדמי-סידות רן בשירי. וכאן הדבר מעורר תמיהה. אם לסוף דעתו של זילברשלג, הרי השקפתו על החסי-א שגילית. בפואימה, שהיא נחשבת לרחבת-מידות, ה לרוב המכריע של שיריו, שהם קצרים, בשם " (קמרן ימי, עמ' 12—13) טוען המשורר דברים נגד החסידות. הוא מתמרמר, כביכול על הלל, ישראל, שבגלל מאמר שנפלט מפיו ("מה ששנא אל תעשה לחברך") העמיד את כל התורה כולה על אחד. והמשורר שואל: הייתכן שכל צפונות התורה נפסוק אחד. "איך הקל נשיא ישראל בתורה ושקל כתורה?" בן אדם מקיים מצווה בבוא שעתה של ובייחוד אדם מישראל הוגה בתורה יומם ולילה ויקרו בעולם ויופיו בטולח" עתה נחשפא

ומה מעמיד המשורר מול התורה החדשה, תורת השמחה, הריקוד והזמר, שהיא קובעת את הנשמה של החסידות? הוא מבקש מה, שיוכל לאמר לפניו את שיר תורתו הישן, שהוא נאה לבן-אדם ובן-אדם נאה לו ("אזרני עוז, אלוהים, לומר לפניך שיר תורתך הישן, כי הוא לבדו נאה לבן אדם ונאה בן-אדם לו"). ויותר מזה: כי שיר זה הוא "שיר החכמה ושיר הבינה ושיר המוסר העתידי לגאול עמי ועמים".

ואם כל זה לא די נגע המשורר בפואימה זו גם ביסודי היסודות של החסידות: ברבי או בצדיק, שהוא, כביכול, הכול יכול. על "רביים" אלה אומר הוא: "אשר קדושיהם — צבועים ונסי (נ' חרוקה וס' צרויה) קדושיהם — תע-לולי תרמית".

כך שלל זילברשלג אחד מיסודות שירתו, שהוא זורם בדמו ורן בשירתו.

וזה פואימה מעניינת מאוד, כי זילברשלג "היווני" ו"האנושי" בשירתו — רואה בתורת היהדות הישנה את העיקרים העתידיים לגאול את האנושות כולה. בנידון זה מתבקשת השוואה אל שירת טשרניחובסקי, שזילברשלג כל-כך הושפע ממנה ואת משוררה העריץ בכל לבו. הוא קורא לטשרניחובסקי "המשורר הגדול במשוררי הדרור"

וכן "שואל, מלך השיר" (ר') "על שואל טשרניחובסקי, עלה, עולם, בשיר, עמ' 152—153). בדיוק כמו טשרניחוב-סקי בשירו "לנוכח פסל אפולו", אם כי הוא מכיר בלי-קויים של היהדות, עומד גאה מול פסלו של אפולו ומכריז לפניו: יהודי אני וריב לנו לעולמים". כן זילברשלג חושש לא רק מפני ההשפעות הבאות עלינו מבחוץ, כי אם פחדו גובר מפני סירוסו דיעות והשקפות, הבאות עלינו מבפנים, ואשר מטרתן להסיט ולסתום את מעיינו הנצחי המפכה. מתבקשת גם השוואה אל שיר "חסיד" אחר של המשורר "ר' נתן מברצלב על ר' נחמן מברצלב" (שם, עמ' 82—85), אבל יריעתנו קצרה. בכל אופן אם אל נכון הבינונו את דברי המשורר, הרי בכוח פואימה זו להפיץ אור רב על השקפותיו של זילברשלג. (ור' גם את מאמרו המעניין של זילברשלג "ספרות ודת", פרקים, בטאון האקדמיה העברית באמריקה, כרך ג', בעריכת ד"ר ש.ק. מירסקי, ניו-יורק, תשכ"ג, ובו פרק על החסידות).

לא ייתכן שלמשורר בעל מעוף והשכלה רחבה, כמו זילברשלג, הספק לא יטריד את מנוחתו. ברור כשמש, שמאז ספרו הראשון "בשבילים בודדים", שהוא אפואימה לאהבה וליפי האשה וכוחה ועד ספרו האחרון — "אגרותי אל דורות אחרים", שבו הוא מבכה את אשתו, "אהובת חייו", שהלכה לעולמה, שזורים גרעיני ספקות רבים, ה-נאמרים במפורש או במרוכז. וייתכן שעוד מגיל צעיר מכרסם בו "נחש הספק", כפי שהמשורר עצמו מעיד על עצמו "נחש הספק נע בדמי, נחש הספק נע בשירי" ואילו באנו ללמוד על כולם — אין אנו מספיקים, אבל לפחות

ואין דעתנו כן.

ועתה עוד נשאר לנו לעיין "ווידויו" האחרון של ה-משורר, והוא: "אני שרתי לי את שירי תחת שחקי נכר נוגים". ואמנם זוהי "נקודה" רגילה. כאמור שירתו פרוחה, בשלה וגמלה על אדמת אמריקה — ולדעתנו אין עוד מבקר חריף (מחוץ לאפרים ליסיצקי בשירה ומבלי להז-כיר את הסיפורת העברית) של יהדות אמריקה, כמו זיל-ברשלג. הוא ניגש אליה מצויד בכליו המצויינים, באיזמל החד של לשונו הקולעת, בלעגו המר והנוקב ובחזירתו לתוך שיתי השיתין של חיה. זהו נושא שמזמן נתבקש לטיפולו וכל שנאמר כאן אינו אלא גרגיר שנשל ממנו, זילברשלג הוא מלא מרירות וכאב למראה המנהיגות ה-יהודית באמריקה, שבורות וחוסר דעת מציינת אותה בענ-יני יהודים ויהדות. בשתי שורות שירטט את דמותה: "מנהיגים בלא דעת, מנהיגים בלא דמות" (אגרותי אל דורות אחרים, עמ' 19). בספר זה בפרק "על אדמת אמ-ריקה" יש כמה יצירות על מנהיגי יהדות אמריקה. — ובייחוד מי שהכיר מנהיגים יהודים בקיבוצים יהודיים אחרים מלפני השואה — לא יוכל לקרוא אותן בשוויון נפש. המדובר הוא לא רק בפרק זה. בשירתו נזקק זילבר-

שלג הרבה פעמים לנושא זה, כי במנהיגים רואה הוא בראש וראשונה עילה לירידה הרוחנית היהודית באמרי-קה. בסאטירה שלו "פרנס" (קמרן ימי, עמ' 60—62) העמיד מצבה "נאה" לפרנסי יהדות אמריקה, שמעולם לא שנו ולא למדו והם הכול יודעים: "אני אומר לשר תורה בתרביץ תורה, כי אם למדתי מעט וזכרתי מעט ממעט: כך תעש, כך לא תעש, כך וכן תג', כך וכן תלמוד תורה, עיקר תורה: תולדות עמנו ישראל בארץ זו ונפח תרומתנו לתפח (ת' סגולה ופ' פתוחה) עצמתה, כי בה נחיה, כי בה נרבה, כי בה נשגה". ונסיים נושא זה — וכאמור גם המעט שאמרנו כאילו לא אמרנו — במסקנתו של המשורר: "עוד לא חרב עולמנו, אבל נוף רוחנו נבל, והוא קר והוא קרח כנוף הירח" (אגרותי, "תלמיד", עמ' 89). אילו יכלו מנהיגי יהדות אמריקה לקרוא את אשר זילברשלג כותב עליהם — מי יודע אם היו נותנים שינה לעיניהם. ובאמת מי יודע?

כך שר זילברשלג את שיריו תחת שחקי אמריקה הנכרים.

רבת-פנים ורבת-נושאים היא שירתו של יצחק זילברשלג. והשוקע בה יגלה לפניו עולמות שלא רבים כמותם בשירה העולמית בכלל ובשירה העברית בפרט. זילברשלג הוא תופעה מעניינת בשירה העברית ועדיין לא עמדו על כוחו וייחודו. ייחודו בנושאו ובצורת תפיסתו. זילברשלג הוא איש מלומד ולמדנותו היא חלק בלתי-נפרד מהוויית שירתו ורוחה. הרמזים הרבים בשירתו השאובים מתרבות ישראל ומתרבויות אחרות, מכריחים את הקורא לחפש אחריות להרמזים ולחפש את מקורם.

משורר הושפע מן החסידות "רן החסידות רן בדמי חסידות רן בשירי". וכאן הדבר מעורר תמיהה. אם לסוף דעתו של זילברשלג, הרי השקפתו על החסידות שלילית. בפואימה, שהיא נחשבת לרחבת-מידות, לא לרוב המכריע של שיריו, שהם קצרים, בשם (קמרון ימי, עמ' 12—13) טוען המשורר דברים נגד החסידות. הוא מתמרמר, כביכול על הלל, ישראל, שבגלל מאמר שנפלט מפיו ("מה ששנא לא תעשה לחברך") העמיד את כל התורה כולה על אחד. והמשורר שואל: הייתכן שכל צפונות התורה נפסקו אחד. "איך הקל נשיא ישראל בתורה ושקל בתורה?" בן אדם מקיים מצווה בבוא שעתה של ובייחוד אדם מישראל הוגה בתורה יומם ולילה ויקרו בעולם ויזויו בעולם". אדם מישראל לומד — חוזר המשורר על רעיונו בבהירות ובהחלט — לימוד בלא הפסק, לימוד בלא פוגה, לימוד, שידמה על פני נהר החיים: תחילתו נעוצה בחוף הילדות ונמשך בחוף הזיקנה. אם היהודים לא ינהגו ככה, נגיע של בורות ושכחת התורה, כפי שהוא בימינו: ריקים ממי התורה החיים וקרואים חסידים, על כל תלמידי חכמים וימשכו גם תלמידי חכ"ך נרשת רשעה". והוא מוסיף: אלה יגידו כדוד בשעתו: את ה' בשמחה". זילברשלג אינו יכול לקבל את שביססה הוא השיר והזמר וקלות הדעת. חושש שהמצוות יתחלפו בעבירות והעבירות במצוות. זו "תורה קלה לקלי עולם". והמשורר מציין את הש"ך בצורה עוד יותר חריפה: "תורה קלה היא שמחה, שמחה עליונה, שמחת הלימוד, כי אם שמחת הריי הניגון והזמר". וברור שהיא מובילה "לשמחת השכ" הוונות" — קובע המשורר. השקפתו של זילברשלג על ישראל אחרת היא לגמרי: הוא מרבה חשוב ומרבה — ואת אשר הוא עושה לא בקלות דעת עושה. וישראל — שואל המשורר "ילמד תורתו החדשה,

עמ' 82—85), אבל יריעתנו קצרה. בכל אופן אם אל נכון הבינונו את דברי המשורר, הרי בכוח פואימה זו להפיץ אור רב על השקפותיו של זילברשלג. (ור' גם את מאמרו המעניין של זילברשלג "ספרות ודת", פרקים, בטאון האקדמיה העברית באמריקה, כרך ג', בעריכת ד"ר ש.ק. מירסקי, ניו-יורק, תשכ"ג, ובו פרק על החסידות). לא ייתכן שלמשורר בעל מעוף והשכלה רחבה, כמו זילברשלג, הספק לא יטריד את מנוחתו. ברור כשמש, שמאז ספרו הראשון "בשבילים בודדים", שהוא אפואימה לאהבה ולפי האשה וכוחה ועד ספרו האחרון — "אגרותי אל דורות אחרים", שבו הוא מבכה את אשתו, "אהובת חייו", שהלכה לעולמה, שזורים גרעיני ספקות רבים, ה"נאמרים במפורש או במרוכז, וייתכן שעוד מגיל צעיר מכרסם בו "נחש הספק", כפי שהמשורר עצמו מעיד על עצמו "נחש הספק נע בדמי, נחש הספק נע בשירי" ואילו באנו ללמוד על כולם — אין אנו מספיקים, אבל לפחות נציין אחד מהם.

עמוקה היא הרגשתו של זילברשלג לגבי הדת. בשי-רים אחדים מתרפק הוא על יפי עברה, כפי שנספגה בתוך נפשו פנימה. ואם כי שנים חלפו מאז — או בלשון ה"משורר: "צורה קמלה וצורה גמלה בגן השנים", הרי תחור-שתו לגבי הדת ככוח חיובי מורגשת מאוד בשירתו (נציין לפחות שמות שירים אחדים, כגון "תפילה", "מעבר", "בלעדיך אלוהים", "קודש וקול נפגשו" והמשך לא יבוא" — כולם בספרו קמרון ימי). אבל יש וזעזוע עובר על המשורר, כגון חורבן יהדות פולין, שהמשורר קשור אליה בכל נימי נפשו, ואז גובר זעמו בו, המעוררו לפקפק בערכים שבהם האמין או מאמין. בשירו "קטני המוח וקטני הלב" (עלה, עולם, בשיר, עמ' 59—60) פונה ה"משורר אל לבבו ואומר: "ואני פונה אליך, לבבי, כי כך שוכן האל ולא במרום, ואני אומר לך: אבל (א' בחטף סגול וב' פתוחה), לבבי ואלי, עמי ואל תתן דמי (הד' בקמץ חטופה) לאבלך העז כל ימי הבלך". שיר זה מזכיר לנו את "בעיר ההרגה" של ביאליק — ואולי אין לראות בו דווקא יסוד מוצק לספקו של המשורר, כי הוא נאמר בשעת התרגשות סוערת, כביאליק בשעתו. אמנם הבי-

של המשורר: "עוד לא חרב עולמנו, אבל גוף רוחנו נבל, והוא קר והוא קרח כגוף הירח" (אגרותי, "תלמיד", עמ' 89). אילו יכלו מנהיגי יהדות אמריקה לקרוא את אשר זילברשלג כותב עליהם — מי יודע אם היו נותנים שינה לעיניהם. ובאמת מי יודע? כך שר זילברשלג את שיריו תחת שחקי אמריקה הנכרים.

רבתי-פנים ורבתי-נושאים היא שירתו של יצחק זילברשלג. השוקע בה יגלה לפניו עולמות שלא רבים כמותם בשירה העולמית בכלל ובשירה העברית בפרט. זילברשלג הוא תופעה מעניינת בשירה העברית ועדיין לא עמדו על כוחו וייחודו. ייחודו בנושאו ובצורת תפיסתו. זילברשלג הוא איש מלומד ולמדנותו היא חלק בלתי-נפרד מהוויית שירתו ורוחה. הרמזים הרבים בשירתו השאובים מתרבות ישראל ומתרבויות אחרות, מכריחים את הקורא לחפש אחריהם, להבינם ולרדת לעומקם. זילברשלג בורח מהשטחיות וקלות הדעת. הרפרוף על פני השטח הוא למורת רוחו. כוחו — בעמקות, יכולתו — בתנופה והבעתו — במלה או שתיים. את הקיצור העלה לדרגת השלמות. לעתים — מלה אחת היא הקובעת את רעיונו ומחשבתו. מכאן גם הקושי. שירה נזקקת בדרך כלל לקיצור — ושירתו של זילברשלג היא קיצור הקיצורים.

כחבריו המשוררים האחרים, שחיו ויצרו באמריקה, אף זילברשלג בא מעבר לים. בן 17 היה כשבא לאמריקה, אבל בולטת דרכו המיוחדת בתוך נופה של אמריקה וה"שוני במיגוון שירתו (ודאי שראויים לעיון ודיון תחומי הספרותיים האחרים, שזכויות רבות לו, ובייחוד תרגומי מיוונית לרומית). יש בו הרבה מן המאחד עמהם, אבל גם מן המפריד, העצמי והשונה. קרבת-נפש מיוחדת יש לו אל שאל טשרניחובסקי. והשוואה בין שני גדולי-רוח אלה נדרשת ומתבקשת. שניהם ינקו ממקורות רבים, אבל את מעיינם השקיעו במקור ישראל. שניהם נתברכו בידעת לשונות רבות — והעשירו באוצרות בני יפת את אהל שם. זילברשלג התחיל לכתוב בפולנית ובמשך חייו כתב בהרבה לשונות — אבל לשון לבו — היא לשון שירתו. הוא מן המזהיקנים האחרונים של השירה העברית באמרי-

ת זילברשלג והירות. אין להם כל זאת יש מהם היות ים, ונכונתנו לשיר "סכל שירתו—4). שבו מגוללים עמ' שלג ישוב למרגלות ל זילברשלג לבנה וארנים שאים לת הבעש"ט, שלפי עום הים גא באמתו ההררין הן ההלבריקודים ואבותיו ה"גוניקמוצה) העבירו אל הן ושן אחד מהם. וכאן מן הדר ומוצה בקמץ קטן) הן ה"ריוני".

חמש שנים). כן תירגם יאריס הביזנטיני וי שירי כושים אשר רי ופחדם נודף מהם, מת זה" ואפשר לשני יצוץ חבוי במתחת המצא נימוקה בקובי ויות אחרים". כל מ ים, בלי ספק, שאי י: יצחק זילברשלג מעטים הם. שבעיר מעלה, לדרגה של שוטילה זו אין לה התמיד ללכת בה